

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

E kis könyv a pszichoanalízis és alapítója, Sigmund Freud gondolatainak történetét rekonstruálja a szlovák kultúra közegében 1918-tól a 20. század hetvenes éveig. A könyv írása sokáig tartott: gyakorlatilag 1998 őszétől 2006 kora nyaráig dolgoztam rajta. A második, harmadik és ötödik fejezet nagy vonalakban 1998 októbere és 1999 nyara között készen állt, e fejezeteket azonban a későbbiekben néhányszor átdolgoztam. A többi fejezet a Szlovák Tudományos Akadémia Világirodalmi Intézetében 2005 nyaratól 2006 tavaszáig zajló, „Konzervatív válaszok a modernizáció kihívásaira” című kutatási program keretében készült (VEGA, témaszáma: 2/5116/6). Olykor, amikor ésszerűnek tűnt, napjainkig vittem végig a pszichoanalízis szlovákiai recepciójának történetét, más esetekben eltekintettem ettől – egyebek mellett azért is, mert 2000 óta én magam is e recepció aktív részese vagyok: kollégámmal, Milan Kran-kussal együtt szervezzük a szlovák Freud-társaságot, amelynek célja a pszichoanalízis kulturális örökségének ápolása és népszerűsítése.

A könyv egyik pillérét egy korábbi kutatásom alkotja: Karol Terebessy, az amatőr szlovákiai pszichoanalitikus életét és műveit feldolgozó monográfiám 1999-ben jelent meg a Kalligram Kiadónál. Ez alkalommal is köszönetet szeretnék mondani Karol Terebessy lányának, Mária Hasprunárovának azért, hogy a rendelkezésemre bocsátotta apja hagyatékának egy részét – rendkívül sokat segített az említett monográfia elkészítésében, és e munka megírása során is.

A továbbiakban elsősorban a Collegium Budapest (Institute for Advanced Study) illeti köszönet, ahol munkám legnagyobb ré-

sze született. 1998 ősze és 1999 nyara között dolgozhattam ott, s ez az időszak mind szakmailag, mind emberileg igen sokat jelentett számomra: a könyvemben tárgyalt számos problémát ott vitattam meg bölcsészekkel, illetve társadalomkutatókkal. A velük folytatott beszélgetések inspiráltak a Terebessy-szövegek feldolgozása során. A Budapesten megismert kutatók közül Wessely Anna művészet-történészre és szociológusra gondoltam a legtöbbet e könyv írása közben. Köszönöm Klaniczay Gábornak, a Collegium Budapest volt igazgatójának, hogy támogatta kutatásomat, s köszönöm Erős Ferencnek, az MTA Pszichológiai Intézet munkatársának a pszichoanalízis elméleti irodalmának feldolgozásában nyújtott segítségét, valamint hogy megajándékozott barátságával, és azt is lehetővé tette, hogy együttműködhsek a *Thalassa* című folyóirattal. Köszönöm édesapámnak, Jozef Bžochnak, hogy budapesti tartózkodásom idején segített hozzájutni a szlovák folyóiratokhoz. Köszönet illeti Milan Hamadát és Jana Štúrovát, akik kéziratomat elolvasták és értékes megjegyzésekkel egészítették ki.

Az utóbbi években alkalmam nyílt megismerkedni egy kitűnő emberrel, dr. Jozef Haštoval. Az ő fordításában olvastam Leonhard Schlegel *A mélylélektan alapjai* című munkáját, ami remek kalauzom volt a pszichoanalitikus gondolkodás labirintusában. Kiadójával együttműködhettem fordítóként, és Hašto volt az, aki számos információt osztott meg velem a hetvenes–nyolcvanas években működő F-körrel, amiért igen hálás vagyok neki.

Külön köszönet illeti kollégámat és barátomat, Milan Krankust, a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Kara Pedagógia Tanszékének tanárát, akit 1999 óta ismerek. Ő volt az, aki arra buzdított, hogy vegyek részt Freud válogatott műveinek szlovákra fordításában, emellett hosszú éveken át partnerem volt azokban a véget nem érő vitákban és beszélgetésekben, amelyeket Freudról, a pszichoanalízisről, a szlovák és az európai kultúrtörténetről folytattunk. Milan Krankus tudja a legtöbbet Freudról Szlovákiában, s e könyv megírása közben az ő kritikus szelleme vezetett. Azóta,

hogy őt megismertem, minden egyes szó leírásakor az járt a fejemben, vajon ő mit szólna hozzá. S noha könyvemben szerényen csak a jegyzetapparátusban szerepel, tudatában vagyok annak, hogy a pszichoanalízis szlovák recepciója, főleg az utóbbi években, elképzelhetetlen lenne az ő közreműködése nélkül. Milan Krankussal a kéziratomban felmerült kérdések legnagyobb részét volt alkalmam megvitatni – nemegyszer segített értékes szakmai tanácsaival, felhívta figyelmemet a megfelelő szakirodalomra, sokszor csupán egy apró emberi gesztussal támogatott, vagy épp ellenkezőleg, megalapozott kételyt ébresztett bennem olyasmit illetően, amiben korábban bizonyos voltam.

Ugyancsak szeretném megköszönni Fedor Matejovnak, a Szlovák Tudományos Akadémia Szlovák Irodalmi Intézete munkatársának, hogy elolvasta kéziratom nagy részét. Számos értékes tanáccsal látott el, főként az életrajzi, illetve bibliográfiai anyag tekintetében, éles szeme felfedezett szövegemben néhány pontatlanságot is, amelyeket volt alkalmam kijavítani. Hálás vagyok volt kollégámnak, a rózsahegy Katolikus Egyetem docensének, Martin Mikolášiknak is, aki kritikai megjegyzésekkel látta el a pszichoanalízis szlovák egyházi kritikájával foglalkozó fejezeteket. S végül köszönöm feleségemnek, Jana Truhlářovának azt a türelmet és empátiát, amellyel éveken át kísérte ennek a könyvnek a megszületését, köszönöm az intellektuális ösztönzést, amelyet a velem folytatott beszélgetések jelentettek, és hálás vagyok kritikai megjegyzéseiért is.

Bratislava, 2006. július 3.

Adam Bžoch